

*ЄВРОПЕЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ
1848–1849 РР. В
УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНАХ
АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ*

Початок революції

1848 р

15 березня австрійський цісар Фердінанд I проголосив конституцію, яка передбачала надання громадянам свободи слова, друку, зборів, виборів, скликання парламенту (рейхстагу).

«Весна народів» – революційні події в Європі 1848–1849 рр., започатковані Лютневою революцією 1848 р. у Франції. Невід’ємним складником революції стали визвольні рухи багатьох національно поневолених народів Східної та Центральної Європи, боротьба цих народів за національну свободу.

Революція — докорінні зміни в розвитку яких-небудь явищ природи, суспільства, способі виробництва, науці.

Причини революції

незадоволення
більшості населення
країни своїм
економічним
становищем

абсолютизм

**станові привілеї
дворян**

**національне
пригнічення
народів імперії.**

Скасування кріпацтва

- ▶ Квітень 1848 р. — скасування кріпацтва в Галичині.
- ▶ Серпень 1848 р. — скасування кріпацтва в Буковині.
- ▶ Березень 1848 р. — скасування кріпацтва на Закарпатті, але фактично це відбулося в березні 1853 р.

Умови скасування панщини у 1848 р. на західноукраїнських землях

- ▶ селян оголосили вільними громадянами держави та звільнили від панщинних повинностей;
- ▶ селяни ставали власниками землі;
- ▶ за скасування панщини пани-дідичі отримували відшкодування з державної скарбниці та були звільнені від ряду податків;
- ▶ встановлено порядок компенсації землевласникам земельної ренти та повинностей: $\frac{2}{3}$ від їхньої вартості сплачувала держава, $\frac{1}{3}$ — селяни;
- ▶ за панами залишалися сервітути, тобто право власності на ліси, пасовища, за користування якими селяни були зобов'язані платити.

Сервітут - звичаєве чи законом встановлене право користуватися (частково або спільно) чужим майном.

Позиція поляків

почали вимагати надання широкої автономії Галичині, яку вважали виключно польським краєм, сподіваючись, що з неї розпочнеться відродження польської держави. Щоб залучити на свій бік селянство, вони висунули вимогу скасування панщини. Однак надавати будь-які національно-культурні права русинам вони не збиралися, стверджуючи, що «тут немає Русі, тут є Польща».

13 квітня у Львові поляки створили свій представницький орган — **Центральну раду народіву**, стали формувати окружні польські ради й загони національної гвардії.

Створення Головної Руської Ради

Головна руська рада — орган громадського самоврядування українців, утворений 2 травня 1848 р. у Львові на хвилі піднесення революційного руху в Східній Галичині.

*Першим головою Ради
було обрано єпископа
Григорія Яхимовича*

У жовтні 1848 р. у Львові відбувся перший з'їзд західноукраїнських діячів науки і культури, який прийняв рішення утвердити єдину граматику української мови та вимагати від влади впровадження рідної мови у школах.

За його сприяння було утворене товариство «Галицько-руська матиця», що друкувало навчальну, художню і наукову літературу.

австрійський уряд погодився запровадити навчання українською мовою у народних школах, викладання української мови як обов'язкового предмета в гімназіях. Водночас у Львівському університеті було відкрито кафедру української мови та літератури. Її очолив Яків Головацький.

Діяльність ГРР

Собор руських
вчених

Печатка Галицько-руської
матиці

Діяльність Головної руської ради

Друкованим органом Головної руської ради стала «Зоря Галицька» - перша в Галичині та Україні газета українською мовою, перший номер якої побачив світ **15 травня 1848р.**

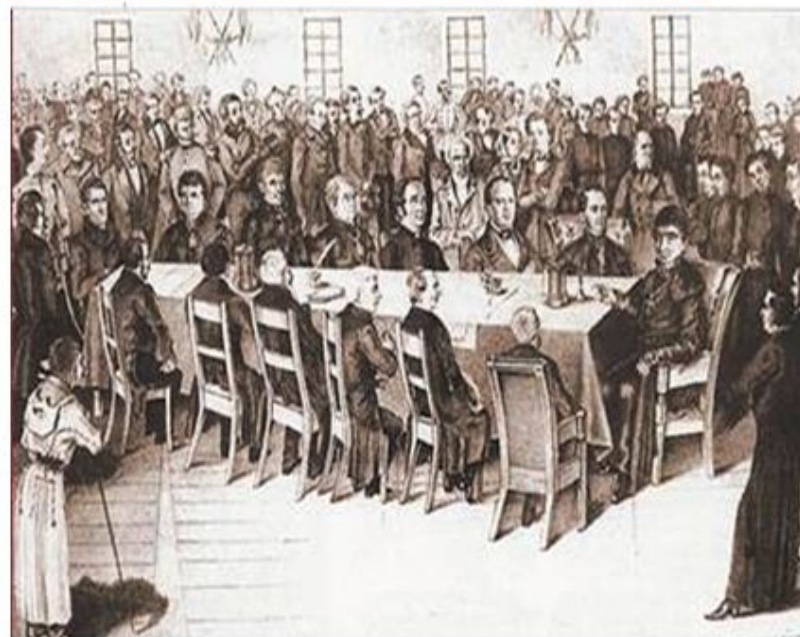
У відозві до українського народу, опублікованій у першому номері газети, Рада заявила: «Ми, русини галицькі, належимо до великого руського народу, який розмовляє однією мовою...» То була перша в Галичині офіційна заява про те, що наддніпрянські й галицькі українці - одна нація.

Фрагмент першої сторінки першого числа газети.
15 травня 1848 р.

Вимоги ГРР

- запровадження української мови в школах та діловодстві краю;
- забезпечення для українців, як і для поляків, рівних можливостей обіймати адміністративні посади;
- можливість призначати на посади в адміністрації краю лише тих чиновників, які володіють українською мовою.

Едвард Злотницький. Перше засідання Головної руської ради у Львові. Травень 1848 р.

23 травня 1848 р

Збори польських шляхтичів руського
походження

Руський собор-політична організація, створена на
протипагу Головної руської раді
Члени Собору заперечували право українців на самостійний
національний розвиток, підтримуючи відновлення
незалежності Польщі з наступним включенням українських
земель до її складу. Собор видавав
газету «Дневник руський» за редакцією І. Вагилевича,
латинським шрифтом, яка мала стати протипагою «Зорі
Галицькій».

7 червня 1848р

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ НА СЛОВ'ЯНСЬКОМУ З'ЇЗДІ В ПРАЗІ.

польсько-українська угода «Вимоги українців у Галичині»

- рівні права на використання польської та української мов в усіх школах та установах Галичини, утворення окремих гімназій для українців і поляків, викладання обома мовами у вищих навчальних закладах;
- зрівняння в правах представників різних національностей і віросповідань;
- утворення спільної національної гвардії, спільного керівного органу влади й спільного сейму в краї;
- гарантування національної й політичної рівноправності загальноімперською конституцією;
- передання питання поділу Галичини на польську та українську частини на розв'язання загальноімперському рейхстагу.

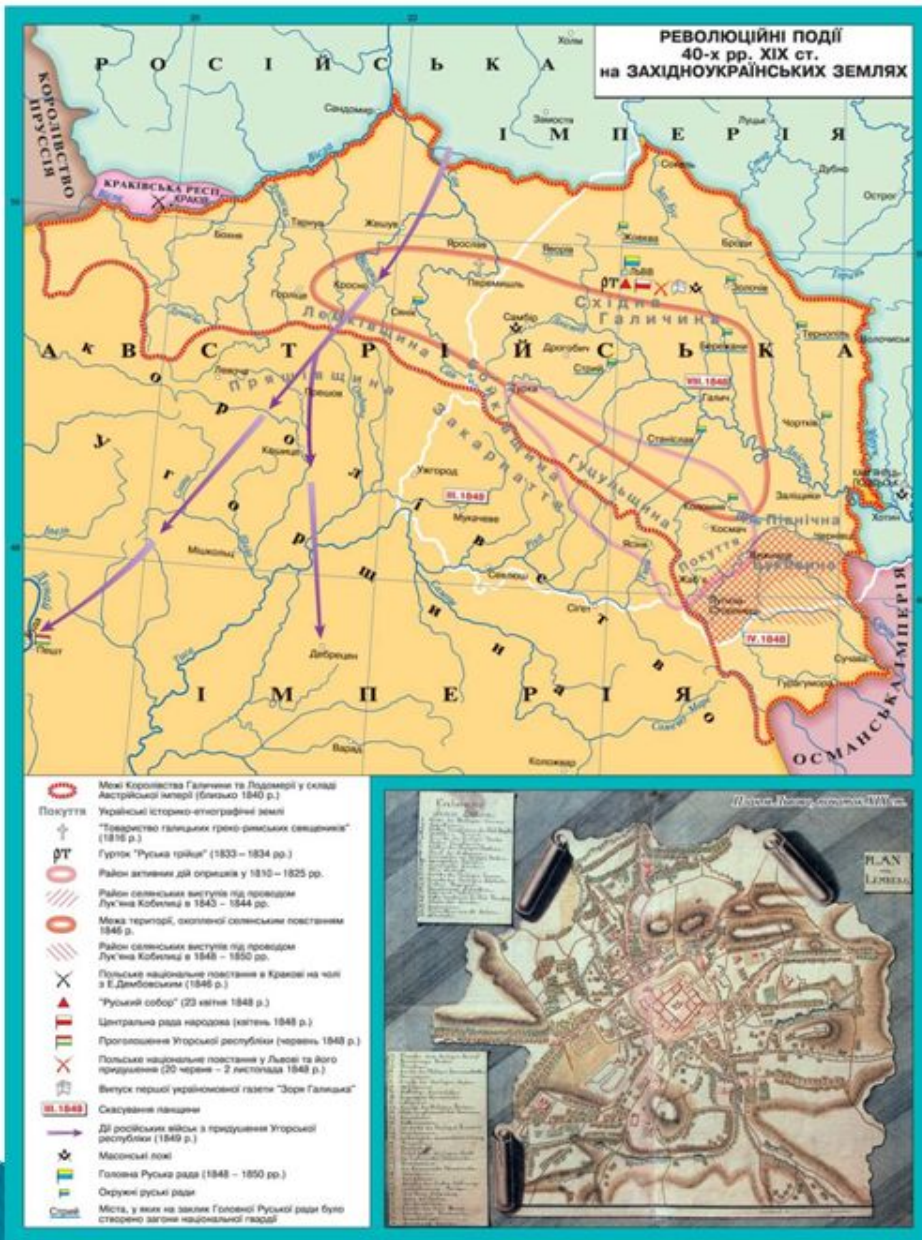
Слов'янський
з'їзд у Празі в
червні 1848 р.

ПЕРШИЙ ДОСВІД ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Прийнято рішення, що край необхідно поділити на два створені за етнічним принципом самоуправні округи. Проте здійснено це не було.

У липні 1848 р. у Відні відкрилося засідання вперше обраного загальноімперського парламенту (рейхстагу). Метою австрійського парламенту було ухвалення конституції, тож українські та польські депутати прагнули узаконити свої національні вимоги. Дискусії в австрійському парламенті стосувалися проблеми адміністративного поділу Галичини на східну (українську) і західну (польську) частини, умов ліквідації панщини та мовних вимог галицьких українців.

СХІДНА ГАЛИЧИНА НА ЗАВЕРШАЛЬНОМУ ЕТАПІ РЕВОЛЮЦІЇ.

- ▶ 1 листопада у Львові розпочалося повстання підготоване поляками
- ▶ Австрійська артилерія стала обстрілювати центр міста. Унаслідок цього було зруйновано міську ратушу, університет і його бібліотеку, театр, політехнічну академію. Людські втрати становили понад 100 осіб убитими й пораненими. 2 листопада в середині дня повстанці припинили опір. Повстання було придушене

У роки революції в Закарпатті набула поширення ідея об'єднання Закарпаття зі Східною Галичиною та Північною Буковиною в окрему автономну адміністративну одиницю імперії(О. Духнович у статті «Становище русинів в Угорщині», Адольф Добрянський)

Я Русин, був, є і буду,
Народився я Русином,
Чесний рід свій не забуду,
Залишуся його сином.

**Адольф
Добрянський**

Олександр Духнович